

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D50 23 ต.ค 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น ทรมั้กับข้อตกลงสันติภาพไทย-กัมพูชา		สันติภาพใต้เงามหาอำนาจ: ทรมั้กับข้อตกลงสันติภาพไทย – กัมพูชา ในสมการภูมิรัฐศาสตร์อาเซียน
ประเด็นสำคัญ		- สันติภาพในเงามืดของดุลอำนาจ - ข้อตกลงสันติภาพในฐานะ “เวทีภูมิรัฐศาสตร์” - ไทย-กัมพูชา: จากความขัดแย้งชายแดนสู่เกมสมประโยชน์ - บทบาทของสหรัฐฯ : สันติภาพเชิงผลประโยชน์ - การไม่เข้าร่วมของจีน: การถอนตัวเชิงยุทธศาสตร์หรือการปฏิเสธอำนาจสหรัฐฯ - ผลกระทบต่ออาเซียน: สันติภาพภายใต้การแบ่งขั้วใหม่ - ไทยในสมรภูมิคู่ขนาน: การรักษาดุลยภาพระหว่างสันติภาพกับอธิปไตย - สันติภาพที่มีราคา และอาเซียนในรอยร้าวแห่งอำนาจ

สันติภาพในเงามืดของดุลอำนาจ

ข่าวการเดินทางเยือนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ในช่วงปลายเดือนตุลาคม พ.ศ. 2568 เพื่อร่วมเป็นสักขีพยานในพิธีลงนาม “ข้อตกลงสันติภาพไทย-กัมพูชา” ภายใต้กรอบการประชุมสุดยอดอาเซียนที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้จุดประกายความสนใจของประชาคมระหว่างประเทศอีกครั้ง ความขัดแย้งชายแดนระหว่างสองประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน ที่เคยถูกมองว่าเป็นปัญหาระดับท้องถิ่น กลับถูกยกระดับให้กลายเป็น “เวทีเชิงยุทธศาสตร์” ของการแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ ทว่า การปรากฏตัวของทรัมป์ในเวทีนี้ มิใช่เพียงการสนับสนุนสันติภาพอย่างเป็นทางการ หากแต่สะท้อนถึงยุทธศาสตร์การทูตใหม่ของสหรัฐฯ ที่ต้องการขยายอิทธิพลในภูมิภาคผ่าน “ข้อตกลงสันติภาพ” ซึ่งมีนัยยะทางภูมิรัฐศาสตร์ซ่อนอยู่ ขณะที่อีกด้านหนึ่ง จีน — คู่แข่งเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ — กลับมีสัญญาณว่าจะไม่ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ นั่นยิ่งทำให้บรรยากาศการลงนามสันติภาพครั้งประวัติศาสตร์กลายเป็นสมรภูมิทางการทูตอย่างแท้จริง บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ปรากฏการณ์ดังกล่าวในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยพิจารณาทั้งในกรอบของ “ภูมิรัฐศาสตร์เชิง

อำนาจ” และ “การทูตผลประโยชน์” ว่าเหตุใดสหรัฐฯ ภายใต้การนำของโดนัลด์ ทรัมป์ จึงให้ความสำคัญกับข้อตกลงไทย-กัมพูชาในเวลานี้ และเหตุใดจีนจึงเลือกที่จะ “ไม่ปรากฏตัว” ในเวทีสำคัญเช่นนี้ นอกจากนี้ยังจะวิเคราะห์ผลกระทบระยะยาวต่ออาเซียนในฐานะกลไกกลางของภูมิภาค ตลอดจนบทเรียนสำหรับไทยในการรักษาคุณภาพทางการทูตท่ามกลางแรงกดดันของสองมหาอำนาจ

ข้อตกลงสันติภาพในฐานะ “เวทีภูมิรัฐศาสตร์”

หากมองในระดับผิวเผิน ข้อตกลงสันติภาพระหว่างไทยและกัมพูชา อาจเป็นเพียงผลลัพธ์ของความพยายามทางการทูตที่ยืดเยื้อหลายปี แต่ในเชิงลึกแล้ว มันคือ “สนามแข่งขันเชิงสัญลักษณ์” ของอำนาจโลก สหรัฐฯ มองว่าความขัดแย้งบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นโอกาสทองในการสร้างภาพลักษณ์ของตนในฐานะ “ผู้ฟื้นฟูเสถียรภาพในภูมิภาค” ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ Free and Open Indo-Pacific (FOIP) ที่มุ่งจำกัดการขยายอิทธิพลของจีน ทรัมป์อาจพยายามสร้าง “มรดกทางการทูต” ให้กับรัฐบาลของตน โดยใช้สันติภาพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเครื่องมือทางการเมือง เช่นเดียวกับความพยายามในตะวันออกกลางเมื่อหลายปีก่อน เขาเข้าใจดีว่า การถ่ายภาพร่วมกับผู้นำสองประเทศที่เคยมีความขัดแย้งยืดเยื้อ และสามารถบรรลุข้อตกลงได้ภายใต้การสนับสนุนของ สหรัฐฯ ย่อมเป็นชัยชนะเชิงสัญลักษณ์ที่ทรงพลังในเวทีระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ในมิติทางภูมิรัฐศาสตร์ ข้อตกลงนี้ไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของสันติภาพชายแดน แต่เป็น “เครื่องมือทดสอบอิทธิพล” ระหว่างสองมหาอำนาจ สหรัฐฯ กับ จีน ที่ต่างใช้ความขัดแย้งระดับภูมิภาคเพื่อวัดระดับการยอมรับของประเทศอาเซียน หากข้อตกลงนี้ประสบความสำเร็จ โดยมีสหรัฐฯ เป็นผู้สนับสนุนหลัก จะเท่ากับว่าสหรัฐฯ สามารถสอดแทรกอิทธิพลกลับเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ในทางกลับกัน หากจีนเลือกที่จะไม่เข้าร่วม เพราะมองว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็น “เวทีของสหรัฐฯ” นั้นอาจบ่งบอกถึงการเริ่มต้นของ “การแบ่งขั้วทางการทูตในอาเซียน” อย่างชัดเจน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพของภูมิภาคในระยะยาว

ไทย-กัมพูชา: จากความขัดแย้งชายแดนสู่เกมสมประโยชน์

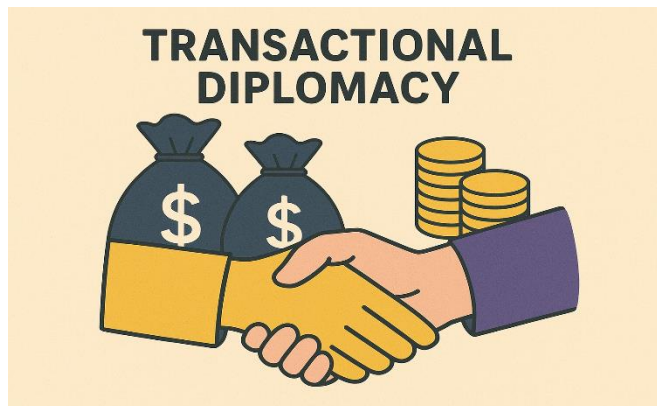
ความขัดแย้งชายแดนระหว่างไทยและกัมพูชาแม้จะมีรากทางประวัติศาสตร์ยาวนาน แต่การผลักดันให้เกิดข้อตกลงสันติภาพในปี 2568 นี้ มีแรงขับเคลื่อนจากผลประโยชน์ร่วมสมัย ทั้งในเชิงการเมืองภายในและการคำนวณเชิงยุทธศาสตร์ สำหรับไทย รัฐบาลจำเป็นต้องสร้าง “ชัยชนะทางการทูต” เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ หลังจากเผชิญแรงกดดันจากปัญหาการเมืองภายในและเสียงวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนโยบายชายแดน ขณะที่กัมพูชาในยุคของ ฮุน มาเนต กำลังต้องการสร้างภาพลักษณ์ “ผู้นำแห่ง

สันติภาพ” เพื่อตอกย้ำความชอบธรรมทางการเมืองภายในประเทศ และลดแรงต่อต้านจากประชาคมโลกต่อกรณีสิทธิมนุษยชน ข้อตกลงสันติภาพจึงเป็น “win-win strategy” ในระยะสั้นของทั้งสองประเทศ แต่ในเชิงลึก ไทยอาจต้องเผชิญความกังวลว่า การยอมรับข้อตกลงในลักษณะที่สหรัฐฯ เป็นผู้ผลักดัน อาจทำให้ไทยตกอยู่ในสถานะ “ผู้ถูกบีบเชิงนโยบาย” มากกว่าคู่เจรจาอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะหากในรายละเอียดของข้อตกลงมีการระบุพื้นที่เขตแดนหรือกลไกตรวจสอบระหว่างประเทศ ซึ่งอาจกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของไทย ในทางตรงกันข้าม กัมพูชากลับได้รับผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์หลายด้าน ทั้งการได้รับเงินสนับสนุนเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ชายแดน การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับสหรัฐฯ และการใช้ข้อตกลงนี้เป็น “การถ่วงดุล” ต่ออิทธิพลของจีนในประเทศตนเองอย่างแนบเนียน

บทบาทของสหรัฐฯ : สันติภาพเชิงผลประโยชน์

ในสมัยของทรมป์ การทูตสหรัฐฯ ไม่ได้ขับเคลื่อนด้วยอุดมการณ์ประชาธิปไตยเหมือนในอดีต หากแต่ขับเคลื่อนด้วย “ผลประโยชน์ที่จับต้องได้” (transactional diplomacy) ซึ่งเน้นความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ การที่ทรมป์เลือกเข้าร่วมพิธีลงนามสันติภาพไทย-กัมพูชา จึงมีความหมายมากกว่าเพียงการเป็นสักขีพยาน ประการแรก สหรัฐฯ ต้องการให้เวทีนี้เป็น “เครื่องมือสร้างภาพลักษณ์” ของตัวเองในฐานะผู้นำที่ยังคงมีอิทธิพล

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลังจากจีนขยายเครือข่ายเศรษฐกิจและการลงทุนในอาเซียนอย่างต่อเนื่อง ประการที่สอง การมีส่วนร่วมของสหรัฐฯ เปิดช่องให้บริษัทอเมริกันเข้าถึงโครงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งมีศักยภาพด้านพลังงานและโครงสร้างพื้นฐานมหาศาล ประการสุดท้าย สหรัฐฯ มองว่าการเป็นผู้อุปถัมภ์สันติภาพในภูมิภาคนี้คือ “การลงทุนทางอำนาจ” ที่จะสร้างพันธมิตรในระยะยาวต่อไป ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีภายใต้กรอบอาเซียน อย่างไรก็ตาม แนวทางของทรมป์ยังคงถูกตั้งคำถามถึง “ความจริงใจ” ในการสร้างสันติภาพ หลายฝ่ายมองว่าสหรัฐฯ ไม่ได้สนใจความยั่งยืนของกระบวนการสันติภาพเท่ากับผลลัพธ์เชิงการเมืองที่ตนจะได้รับ การที่ทรมป์เลือกเดินทางมาเอง ทั้งที่จีนประกาศไม่เข้าร่วม ยิ่งสะท้อนความพยายามของ สหรัฐฯ ในการ “ผูกขาดภาพลักษณ์แห่งสันติภาพ” ในภูมิภาค

การไม่เข้าร่วมของจีน: การถ่วงดุลเชิงยุทธศาสตร์หรือการปฏิเสธอำนาจสหรัฐฯ

สัญญาณว่าจีนอาจไม่ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งนี้ เป็นสัญญาณเชิงยุทธศาสตร์ที่น่าจับตาอย่างยิ่ง เพราะในช่วงหลายปีที่ผ่านมา จีนมักใช้เวทีอาเซียนเป็นพื้นที่สร้างความสัมพันธ์และขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ นักวิเคราะห์บางส่วนมองว่า การไม่เข้าร่วมของจีนเป็นการ “ถ่วงดุลเชิงยุทธศาสตร์” เพื่อหลีกเลี่ยงการให้ความชอบธรรมต่อเวทีที่สหรัฐฯ เป็นผู้จัดวางบทบาท การขาดตัวแทนจากปักกิ่งในพิธีลงนามจึงเป็นการส่งสัญญาณชัดเจนว่า จีนไม่ต้องการให้โลกมองว่าสหรัฐฯ คือ “ผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” เพราะจะ

ลดทอนอิทธิพลของตนเองในภูมิภาค อีกมุมหนึ่ง การไม่เข้าร่วมอาจสะท้อนถึงการไม่พอใจที่กัมพูชา — พันธมิตรใกล้ชิดของจีน — ยอมรับข้อตกลงซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ เพราะจีนอาจมองว่าเป็น “การทรยศเชิงยุทธศาสตร์” ซึ่งจะมีผลต่อความสัมพันธ์ระยะยาวของสองประเทศ

อย่างไรก็ตาม การถอนตัวของจีนก็ไม่จำเป็นต้องหมายถึงการสูญเสียอิทธิพลโดยสิ้นเชิง เพราะ จีน ยังคงมีเครื่องมือทางเศรษฐกิจ เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและพลังงาน ที่สามารถใช้ถ่วงดุลต่อบทบาทของสหรัฐฯ ในอนาคต ได้

ผลกระทบต่ออาเซียน: สันติภาพภายใต้การแบ่งขั้วใหม่

ข้อตกลงสันติภาพไทย-กัมพูชาในครั้งนี้อาจถูกจัดจำว่าเป็น “หมุดหมายทางการทูตของอาเซียน” ที่แสดงให้เห็นว่าภูมิภาคนี้ยังคงมีศักยภาพในการจัดการข้อพิพาทภายในได้ด้วยตนเอง แต่ขณะเดียวกันก็อาจเป็นจุดเริ่มต้นของ “การแบ่งขั้วในอาเซียน” ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ประเทศสมาชิกบางส่วน เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ มองว่าการเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ จะช่วยฟื้นฟูภาพลักษณ์ของอาเซียนให้กลับมามีความสำคัญในเวทีโลก แต่ประเทศอื่น ๆ อย่างลาว เมียนมา และเวียดนามกลับกังวลว่าการเปิดพื้นที่ให้สหรัฐฯ เข้ามาในประเด็นความมั่นคงภายในภูมิภาค จะเป็นการเปิดช่องให้มหาอำนาจภายนอกครอบงำการตัดสินใจของอาเซียนในอนาคต ในแง่นี้ ข้อตกลงสันติภาพจึงกลายเป็น “ดาบสองคม” สำหรับอาเซียน เพราะแม้จะสร้างสันติภาพได้ในระยะสั้น แต่ก็อาจบ่อนเซาะความเป็นเอกภาพในระยะยาว หากอาเซียนไม่สามารถรักษาสันติภาพระหว่างสหรัฐฯ และจีนได้อย่างชาญฉลาด

ไทยในสมรภูมิคู่ขนาน: การรักษาดุลยภาพระหว่างสันติภาพกับอธิปไตย

ในบริบทนี้ ไทยจึงอยู่ในสถานะที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนที่สุด ในขณะที่รัฐบาลไทยต้องการยุติความขัดแย้งกับกัมพูชาเพื่อรักษาเสถียรภาพชายแดน แต่ก็ต้องระวังไม่ให้เกิดการรับรองข้อตกลงที่สหรัฐฯ เป็นผู้ผลักดัน กลายเป็นการยอมจำนนเชิงอำนาจ หากสหรัฐฯ ใช้ข้อตกลงนี้เป็นเงื่อนไขกดดันให้ไทยเปิดพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ หรือยอมปรับนโยบายบางอย่าง เช่น การประสานความร่วมมือด้านความมั่นคงกับ QUAD หรือการลดความร่วมมือทางทหารกับจีน ไทยอาจตกอยู่ในสถานการณ์ “สูญเสียอธิปไตยทางการทูต” โดยไม่รู้ตัว การรักษาดุลยภาพระหว่าง “สันติภาพ” และ “อธิปไตย” จึงเป็นโจทย์ที่ละเอียดอ่อนยิ่งสำหรับไทยในช่วงเปลี่ยนผ่านของภูมิรัฐศาสตร์โลก

สันติภาพที่มีราคา และอาเซียนในรอยร้าวแห่งอำนาจ

หากย้อนมองภาพรวม ข้อตกลงสันติภาพไทย-กัมพูชาอาจเป็นสัญญาณแห่งความหวังของภูมิภาค แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ามันถูกขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจทางยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจ สันติภาพครั้งนี้จึงมิใช่เพียงการยุติความขัดแย้งชายแดน หากแต่เป็น “เกมผลประโยชน์ของสองขั้วอำนาจโลก” สหรัฐฯ ภายใต้ทรัมป์ต้องการฟื้นฟูอิทธิพลและสร้างภาพลักษณ์ของ “ผู้นำแห่งสันติภาพ” ขณะที่จีนเลือกวางตัวถอย เพื่อรักษาพื้นที่อิทธิพลเชิงลึกใน

ภูมิภาค อินโดจีนจึงกลายเป็นสมรภูมิใหม่ของการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ — สมรภูมิที่ใช้ “สันติภาพ” เป็นเครื่องมือทางการเมือง สำหรับอาเซียน นี่คือการทดสอบครั้งใหญ่ที่สุดในรอบหลายทศวรรษ ว่าจะสามารถรักษา “ASEAN Centrality” ได้จริงหรือไม่ หากอาเซียนสามารถทำให้สันติภาพครั้งนี้ดำรงอยู่โดยไม่ถูกรบกวนโดยมหาอำนาจใด ภูมิภาคนี้จะกลายเป็นตัวแบบของ “สันติภาพจากภายใน” ที่โลกต้องจับตา แต่หากอาเซียนล้มเหลว ข้อตกลงนี้จะกลายเป็นเพียง “เวทีแห่งอิทธิพล” ที่สะท้อนการถดถอยของความเป็นอิสระทางการทูตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พ.อ. หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ.ทก.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/357576> มาเลเซียเผย "ทรัมป์" พร้อมเป็นพยานลงนามสันติภาพไทย-กัมพูชา
2. <https://www.spacebar.th/world/trump-attend-thailand-ca> ทรัมป์เตรียมเข้าร่วมพิธีลงนามข้อตกลงสันติภาพไทย-กัมพูชา ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน
3. <https://www.posttoday.com/international-news/731823> มาเลเซียเผย ทรัมป์ร่วมประชุมอาเซียน หวังไทย-กัมพูชาลงนามหยุดยิง
4. <https://www.youtube.com/watch?v=Y6PNAT26sFM> ทรัมป์" ร่วมลงนามไทย-กัมพูชาในการประชุมอาเซียนปลาย ต.ค.นี้
5. <https://www.youtube.com/watch?v=Fumu5ULe6WM> ทรัมป์ มาประชุมอาเซียน ถ้าได้เป็นปธ.ลงนามสันติภาพไทย-เขมร